

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Aloittelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskeluoppaan
valmistus Kemi-Tornion ammattikorkeakoululle.

Saija Rantala

Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma
Kaupallinen informaatioteknologia
Tradenomi

TORNIO 2010

TIIVISTELMÄ

Rantala, Saija. 2009. Aloittelevien ulkomaalaisten opiskelijoiden opiskeluoppaan valmistus Kemi-Tornion ammattikorkeakoululle. Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kaupan ja kulttuurin toimiala. Tornio. Sivuja 18.

Opinnäytetyöni tehtävä oli työstää Kemi-Tornion ammattikorkeakoululle englanninkielinen opas aloitteleville ulkomaalaisille opiskelijoille HTML-sivuston muodossa. Keräsin koululla jo olemassa olevat oppaat ja tiivistin sekä käänsin ne englanniksi. Tavoitteenani oli luoda yksinkertainen ja yksiselitteinen opas josta olisi löydettävissä kaikki olennainen mitä Suomessa asuvan ulkomaalaisen opiskelijan tarvitsee tietää opiskellessaan Kemi-Tornion ammattikorkeakoulussa. Lopputuloksena syntynyt sivusto on toimiva ja helposti päivitettävä, mutta sen visuaalinen suunnittelu luultavasti kärsii länsimaiskeskeisestä suunnitteluestetiikasta.

Asiasanat: DreamWeaver, HTML, WWW-sivustot

ABSTRACT

Rantala, Saija. Production of a study guide for newly enrolled foreign students of the Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Bachelor's thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Department of Business & ICT. Tornio. 18 pages.

My assignment was to compile an orientation guide for new foreign students enrolling in the Kemi-Tornio University of Applied Sciences. I collected the pre-existing information aimed for new students, summarized it, then translated it into English. I organized the resulting data into a simple HTML site. The emphasis was not on technical elaboration, but on condensing the information into a simple and easy-to-use package. The site was successfully completed, but the visual design is distinctively Scandinavian. As the site's target audience is non-Scandinavians, this could be seen as failing to adhere to the whole point of the exercise.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
1.1	Työn lähtökohta ja tavoite.....	5
1.2	Tutkimusmenetelmät ja sisällön kuvaus	6
2	WWW-SUUNNITTELU	7
2.1	Käytettävyys.....	7
2.2	Kulttuurisidonnainen käytettävyys.....	8
2.3	Sommittelu	9
2.4	Värit.....	11
3	WWW-SIVUSTON TOTEUTUS.....	13
3.1	Sivuston suunnittelu	13
3.1.1	Sivuston sisältö	14
3.1.2	Sivuston sommittelu ja grafiikka	15
3.2	Sivuston tuotos	16
4	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	17
	LÄHTEET.....	18

1 JOHDANTO

Työni aiheena on luoda Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun käyttöön www-sivusto, jolta aloittelevat ulkomaalaiset opiskelijat pystyvät poimimaan Suomessa opiskelemiseen ja asumiseen tarvittavat perustiedot. Sivusto sisältää niin kouluun kuin koulun ulkopuoliseen elämään liittyvää tietoa, esim. opintosuunnitelmia, ohjeita asunnon hankintaan sekä työllistymiskanavia.

1.1 Työn lähtökohta ja tavoite

Tehtävänäni on kerätä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kaikki saatavilla oleva materiaali joka on relevanttia ja tarvittavaa aloitteleville opiskelijoille, kääntää se englanniksi, ja koota sekä tiivistää se HTML-sivustolle. Sivuston kohdeyleisönä tulee olemaan ulkomaalaiset opiskelijat, jotka eivät todennäköisesti puhu suomea.

Aikomuksenani ei ole tehdä itse sivustosta teknisesti tai visuaalisesti monimutkaista tai näyttävää, vaan etualalla on nimenomaan sivulla tarjottava tieto ja sen muotoileminen mahdollisimman helposti ymmärrettävään muotoon.

Aloituspohjana minulla on käytettävissäni koulun ”AMKinen”, opinto-ohjaaja Raija Lummin kokoama opas suomenkielisille aloitteleville opiskelijoille. Tulen käyttämään myös koulun omilta verkkosivuilta poimittua tietoa.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja sisällön kuvaus

Työni tarkoitus ei ole luoda uutta tietoa, vaan kehittää konkreettinen tuote olemassa olevaa tietoa hyväksikäyttäen. Niinpä käytän konstruktivistista tutkimusta.

Konstrukttiivinen eli soveltava tutkimus poikkeaa ns. perustutkimuksesta siinä mielessä, että perustutkimus pyrkii selvittämään ilmiöitä ja maailmaa sinänsä. Konstrukttiivinen tutkimus pyrkii puolestaan luomaan innovaatioita ja konkreettisia lopputuloksia käyttäen hyväksi ja soveltaen perustutkimusten tuloksia sekä ilmiöiden säännönmukaisuuksia ja piirteitä. Konstruktiiviselle tutkimukselle on luonteenomaista uuden todellisuuden rakentaminen olemassa olevan tutkimustiedon pohjalta. (Järvinen & Järvinen 2000, 102.)

2 WWW-SUUNNITTELU

Tässä kappaleessa käsittelen verkkosivujen suunnittelun teoriaa, ja kuinka sovelsin sitä teoriaa sivustoni suunnittelussa.

2.1 Käytettävyys

Käytettävyys on menetelmä- ja teoriakenttä, jonka kautta käyttäjän ja laitteen yhteistoimintaa pyritään saamaan tehokkaammaksi ja käyttäjän kannalta miellyttävämmäksi. Jakob Nielsenin mukaan hyvän käytettävyyden muodostavat käyttötilanteen opittavuus, virheettömyys, muistettavuus, tehokkuus ja miellyttävyys, International Organization for Standardization on samaa mieltä tehokkuudesta ja miellyttävyydestä, mutta lisää joukkoon tuotettavuuden. Käytettävyydelle on muitakin määritelmiä, mutta nämä kaksi edellä mainittua ovat yleisimmin käytetyt määritelmät. (Sinkkonen & Kuoppala & Parkkinen & Vastamäki 2002, 19.)

Tietoa verkosta etsivä käyttäjä on usein kärsimätön, ja poistuu sivulta nopeasti pintapuolisen vilkuilun jälkeen, ellei hänen tarpeitaan täytetä. Käyttäjän tarpeita voisi listata seuraavasti:

- Oikea tieto halutaan löytää mahdollisimman nopeasti.
- Sivun pitää tulla nopeasti näkyviin.
- Sivusta pitää heti näkyä, mitä se käsittelee ja miltä kannalta.
- Sisällön pitää olla hyvin jäsenneiltyä.
- Sivulta täytyy löytyä apua, jos sisältö ei ole ihan sitä, mitä etsittiin.

Yhteistä kiireisille tiedonetsijöille ja päämäärättömille surffailijoille on se, että sivusta halutaan saada ensin nopea yleiskäsitys. Tähän vaikuttavia seikkoja ovat esim. selkeät kuvat, isot otsikonnäköiset tekstit, tekstisisällön alku ja sivun yleinen ”ilme”. (Korpela & Linjama 2005, 7.)

Www-sivut eivät saisi olla liian monisanaisia, selitteleviä tai ”lässyttäviä”, koska juuri kukaan ei lue pitkiä tekstejä kokonaan. Poistamalla turhat sanat sivun kohina vähenee, hyödyllinen sisältö erottuu paremmin, ja sivu lyhenee, jolloin käyttäjä näkee sisällöstä suuremman osan tarvitsematta vierittää sitä. (Krug 2006, 45.)

Tekstin ja kuvien suhde on web-julkaisuissa erilainen kuin painojulkaisuissa. Pääsivun vähennettyä tekstiä voi täydentää asiaankuuluvilla kuvilla tehokkaasti, mutta isot kuvat hidastavat sivun latautumista. Pääsivun koon ylärajana voidaan pitää 50 kilotavua, jonka latausnopeus on siedettävä useimmilla yhteyksillä. Hyvä kompromissi pääsivuksi on vähän värejä sisältävä grafiikka, linkkilista tai kartta sivun sisällöstä, sekä lyhyt, korkeintaan muutaman lauseen mittainen kuvaus sivuston aihepiiristä. (Korpela & Linjama 2005, 210.)

2.2 Kulttuurisidonnainen käytettävyys

Useita käsitteitä länsimaisten sivujen käytettävyystutkimuksista voidaan soveltaa myös kansainvälisille sivuille. Kun Internet leviää laajemmalti eri kulttuurien keskuuteen, Webin käyttötavat vähitellen samaistuvat kulttuurien välillä. Tähän lukeutuu mm. kirjoitustyyli, latausajat ja yhteisiin toimintoihin perustuva suunnittelu.

Mutta kulttuurierot voivat olla kuitenkin suurin ongelma suunniteltaessa sivua toiselle kielelle ja kulttuurille. Tutkimukset osoittavat että eri kulttuurit reagoivat eri tavoin tiettyihin stimuluksiin ja websivujen organisointitekniikoihin. Nämä stimulut voivat olla kuvia, värejä ja jopa tekstinmuotoja. Nämä muuttujat on otettava huomioon suunniteltaessa sivustoa kansainväliselle yleisölle, sillä väärin käytettynä ne voivat aiheuttaa erimaalaisissa käyttäjissä epätyytyväisyyttä ja epämukavuutta, mikä puolestaan alentaa käytettävyyttä. Tutkimusten mukaan käyttäjät kokivat sivut ystävällisemmäksi ja mukavammaksi käyttää jos kulttuurimerkkejä oli käytetty kontekstissa oikein. (Makki & Leppert 2006, 7-8.)

2.3 Sommittelu

Sommittelulla tarkoitetaan ilmaisun välineiksi valittujen sivujen osien, kuten kuvan ja tekstin, järjestämistä rajattuun tilaan. Sommittelulla voidaan ilmaista monenlaisia asioita, ohjata katsetta, herättää mielenkiintoa ja välittää tunnelmia. Pisteitä, viivoja, volyyymiä ja värejä järjestämällä sivulle syntyy liikettä ja rytmiä, syvyyttä, harmoniaa ja tilan tuntua.

Pinnan osien suhteet voivat vaihdella monin tavoin. Muuttujia ovat muoto, koko, sijainti, suunta, etäisyys, lukumäärä ja tiheys. Näitä säädellään sommittelemalla. Sommittelun tuloksena kuvaan syntyy suhteita, rytmiä, tasapainoa, jännitteitä ja liikettä. Sivun pinnan sommittelu syntyy tekstin sijoittelusta ja kuvien ja tekstin suhteista. Myös kuvien sisäinen sommittelu ja liikesuunta vaikuttavat kokonaisuuteen. Sommittelu liittyy siis julkaisun ulkoasun suunnittelemiseen kokonaisuudessaan.

Kuvapinnan perusyksikkö on kuvapiste, pikseli. Peräkkäiset, toisissaan kiinni olevat pisteet mielletään viivoiksi. Viivat taas voidaan kokea aktiivisiksi tai levollisiksi. Viivalla on muoto, suunta ja voima, jotka antavat sille ominaisen luonteen. Vaakasuorat viivat rauhoittavat kuvapintaa, pystysuorat viivat ovat dynaamisia ja luovat jännitteitä. Vinot viivat saavat kuvapinnan tuntumaan liikkeessä tai kaatumassa olevalta. Viivat ovat tehokkaita pinnan jakajia, ja niitä käytetäänkin web-sivuilla useimmiten elementtien kehystämiseen ja rajaamiseen. (Korpela & Linjama 2005, 363-364.)

Erimuotoisilla elementeillä sekä upotetuilla kuvilla on usein selvä liikesuunta. Katseen suunta, muodon epäsymmetria ja erityisesti vallitseva kuvan linjojen suunta määrittävät sen, mihin liike suuntautuu. Yleensä kuvan liike kannattaa suunnata kohti sivun sisältöä, ei pois päin siitä. Liikkeen suunta määrää myös huomionarvoiset kohdat sivulta (Korpela & Linjama 2005, 366).

Ihmissilmä etsii kaikkialta taustasta poikkeavia värejä, pintoja ja muotoja. Jos poikkeama on suuri, sillä sanotaan olevan voimakas kontrasti.

Vahvuuskontrasti muodostuu erivahvaisista linjoista ja teksteistä. Vahvuuskontrasti perustuu vahvemman elementin rajoitettuun käyttöön. Tyypillisiä vahvuuskontrastin lajeja ovat lihavoidun tekstin käyttö, ja suurten ja pienten elementtien käyttö rinnakkain.

Värikontrasteista tavallisin on kahden äärimmäisessä päässä olevan värin yhdistelmä, esim. tumma teksti vaalealla pohjalla. Muita värikontrastin tyyppisiä ovat vastavärien käyttö sekä saman värin tummien ja vaaleiden sävyjen käyttö.

Muotokontrasti on eräs vähemmän tiedostettu, mutta silti yleisesti käytetty kontrastityyppi. Tähän kontrastityyppiin kuuluu erimuotoisten elementtien esittäminen

rinnakkain. Vastakkaisia muotoja ovat esimerkiksi pyöreä ja nelikulmainen. (Korpela & Linjama 2005, 369.)

2.4 Värit

Kun värien käyttö web-sivuilla tuli teknologian ja ohjelmistojen kehittyessä mahdolliseksi 1990-luvun alkupuolella, www-sivujen suunnitteluun syntyi välittömästi trendi, jonka mukana www-sivuista tuli räikeän monivärisiä. Kun uutuudenviehätys ajan mittaan kaikkosi, myös www-sivujen väriskaala muuttui hillitymmäksi. (Korpela & Linjama 2005, 392.)

Värit ovat erittäin voimakas suunnitteluväline, jota tulee käyttää harkiten. Väriin liittyy vahvoja emotionaalisia, sosiaalisia ja kulttuurisia merkityksiä. Yksi väri oikein suunniteltuna voi lisätä työskentelyn tehokkuutta, nopeutta ja tarkkuutta ja yksi väri liikaa voi romuttaa koko sommittelun. Vaikkakin ihminen pystyy tulkitsemaan ja prosessoimaan mustavalkoista informaatiota yhtä hyvin kuin värillistä, väri-informaatioon reagoidaan nopeammin. (Sinkkonen & Kuoppala & Parkkinen & Vastamäki 2002, 148.)

Värien merkitykset vaihtelevat paljon kulttuurista ja kontekstista toiseen. Niiden merkitykset voivat olla jopa täysin päinvastaisia eri kulttuureissa ja konteksteissa. Monet värit tai väriyhdistelmät voidaan assosoida erinäisiin poliittisiin tai ideologisiin aatteisiin.

Värien merkitys voi myös muuttua jos ne yhdistetään toisen värin kanssa. Kun sekoitetaan harmaata vaaleaan siniseen tai vaaleaan vihreään, nämä muuttuvat

lämpimimmiksi. Kun ympäröi mustalla lämpimiä värejä, niiden loistokkuus tulee esille. (Sinkkonen & Kuoppala & Parkkinen & Vastamäki 2002, 154.)

Väreillä voidaan kiinnittää katse ja huomio, mutta tämä vaikutus voi olla liiankin vahva. Katse voi kiinnittyä niin voimakkaasti, että sitä ei saa irti, jolloin sivun muun sisällön lukeminen vaikeutuu. Jos kirkkaita värejä käytetään kautta sivun, mikään erillinen osa ei pysty korostumaan taustahälystä. Lisäksi värien ylikäyttö koetaan yleensä hyvin ärsyttäväksi. (Korpela & Linjama 2005, 393.)

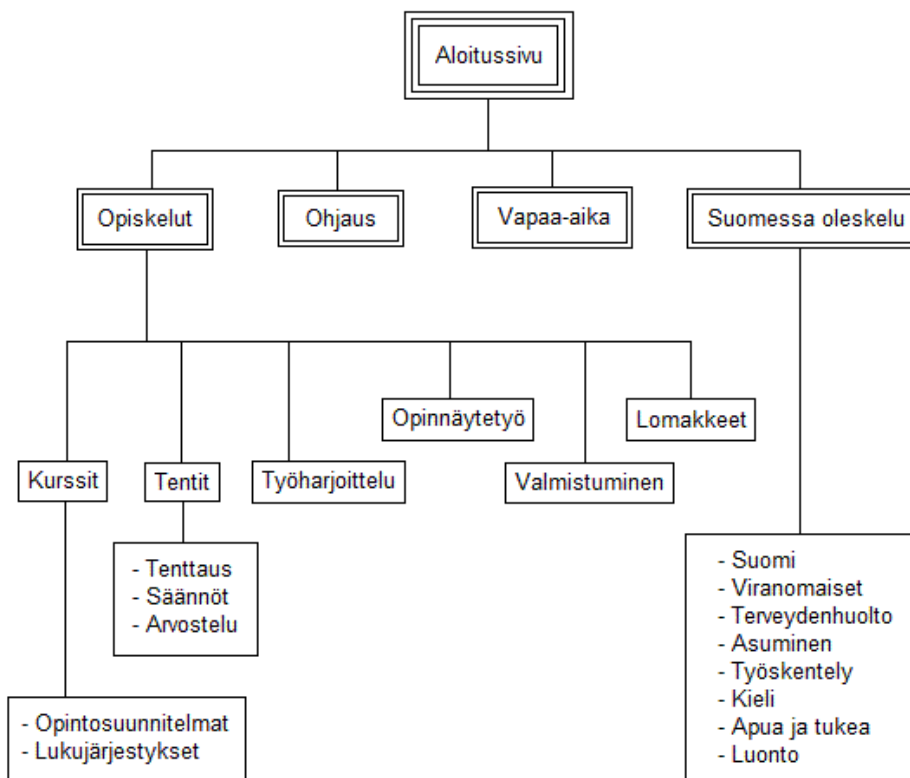
Ihannetapauksessa värejä ei tarvita huomion herättämiseksi, vaan niitä käytetään pikemminkin tukemaan tekstin sanomaa ja sivuilla käytettävää grafiikkaa. Mitä vaikuttavampaa grafiikkaa sivulla on, sitä hillitympää tulisi oheisväriytyksen olla, jotta se ei ryöstäisi huomiota kuvilta. Peruslähdekohta on että värejä tulisi käyttää kohtuullisesti. Nyrkkisääntönä voidaan pitää enintään kolmen värin käyttöä. Jos sivulla on logo, sen värejä tulisi käyttää myös taustoissa ja teksteissä. (Korpela & Linjama 2005, 394.)

3 WWW-SIVUSTON TOTEUTUS

Tässä kappaleessa käsittelen miten ja miksi sivun suunnittelu ja toteutus tapahtui.

3.1 Sivuston suunnittelu

Tein sivuston rakenteesta ja koodauksesta mahdollisimman yksinkertaista ja virtaviivaista, jotta sivustoon voidaan myöhemmin tehdä lisäyksiä ja muutoksia helposti.

Kuva 1 Sivuston rakennekaavio.

3.1.1 Sivuston sisältö

Sivun aloituspisteenä toimi AMKinen, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opinto-ohjaajan Raija Lummin kokoama suomenkielinen Word-tiedostosta johdettu tulostenippu aloitteleville opiskelijoille. Käännetyn teoksen nimeksi tuli VUguide (IPA: vu:gaid tai vi:ju:gaid), lyhennös sanoista ”Vocational University Guide”. Käännös oli harmittava kompromissi, koska termi piti saada yhtä nasevaksi ja ymmärrettäväksi kuin suomenkielinenkin, mutta ammattikorkeakoulun virallinen englanninkielinen nimi - University of Applied Sciences - ei lyhenny sujuvaksi akronyymiksi.

Alkuperäinen AMKinen oli usean kymmenen sivun mittainen ja sisälsi suuret määrät tekstiä. Tällainen tekstimäärä ei käänny ollenkaan hyvin www-sisällöksi. Niinpä ensimmäinen tehtäväni oli karsia tekstistä kaikki ylimääräinen ja uudelleenmuotoilla ei-ylimääräinen lyhytsanaisemmaksi tekstiksi.

AMKinen myöskin joko käsitteli hämärästi tai jätti kokonaan mainitsematta useita aiheita jotka mielestäni olivat tärkeitä kertoa opiskelijoille, jotka eivät välttämättä osaisi etsiä tietoa oikeasta paikasta.

AMKisesta puuttuvan tiedon etsimisessä auttoi työni ohjaaja Jaana Koivuranta, joka otti yhteyttä kyseisistä asioista vastuussa oleviin henkilöihin ja lähetti minulle eteenpäin tarvitsemaani dataa, jonka muokkasin sivuni tarpeisiin.

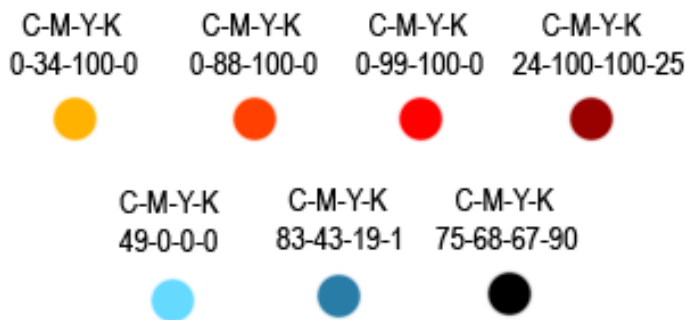
Loppujen lopuksi materiaalia käytettiin enemmän koulun omilta web-sivuilta kuin alkuperäisestä AMKisesta.

3.1.2 Sivuston sommittelu ja grafiikka

Aloittaessani työtä tiesin heti paikalla etten halunnut sivuni ulkoasun pohjautuvan Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun omien sivujen ulkoasuun. Tämä johtuu siitä että Kemi-Tornion AMKin www-sivut ovat omasta kokemuksestani suunnattoman epämukavia käyttää.

Päätin omasta kokemuksestani että yksinkertainen kehys vasemmalla puolella näyttöä olisi yksinkertaisin navigointiratkaisu. Päätin myös aikaisin että minun tulisi keksiä keino rajata kehys selkeästi muusta ruudusta.

Sain käskyn käyttää sivuissani koulun virallisia värejä, joihin sain CMYK-koodit. Olin helpottunut huomattessani että vaikka itse värit ovat kirkkaat, niitä käytetään koulun virallisessa materiaalissa vain pieniin korostuksiin, päävärin ollessa valkoinen.

Kuva 2 Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun virallisten värien CMYK-koodit.

Väreistä sain myös inspiraation suunnittelemaani kehysten rajaukseen. Värit jakautuvat selkeästi kahden värin ryhmiin, joita tulee käyttää pareittain ja aina yhdessä. Otin yhden tällaisen parin, tein niistä yhden pikselin korkeisen taustakuvan, ja säädin sen CSSllä tasautumaan vasemmalle ja toistumaan y-akselilla. Lopputuloksena muodostuu

yhtenäinen värinauha ruudun vasempaan laitaan. Kun tällaiset värinauhat laittoi sekä kehykseen että pääikkunaan, kehys rajautui kauniisti kahden erivärisen värinauhan väliin.

Väriryhmiä oli kolme (oranssin sävyt, punaisen sävyt, sinisen sävyt), ja mahdollisia värinsijoituspaikkoja oli vain kaksi. Päätin tehdä pääikkunan värinauhasta väriä vaihtavan. Joka toisella sivulla taustakuvan värinauha on erivärinen. Sijoitteluni päämääränä oli, että nauhan väri vaihtuisi joka kerta kun käyttäjä klikkaa linkkiä. Näin uuteen sijaantiin siirtyminen saa lisää feedbackia.

3.2 Sivuston tuotos

Sivuston tuottamista varten minulle annettiin kopio Adoben DreamWeaverista, jonka kanssa minulla olikin ollut aikaisempaa kokemusta. Yllätyksekseni ohjelman toiminnot eivät olleetkaan käytössäni niin usein kuin odotin, ja suurimmaksi osaksi editoin sivua raakalla HTML:llä. Ainoat DreamWeaverin toiminnot joita ilman en olisi pärjännyt olivat taustakuvan kohdistus CSS:llä, sekä taulukoiden luonti.

Sivut eivät ole monimutkaiset, eikä niiden tuottamisessa ollut paljoa ongelmia. Jos lasketaan yhteen vain se aika, jonka vietin sivua työstäessä, sivu oli valmis noin parissa viikossa. Valitettavasti jouduin myös odottamaan materiaalia valvojaltani sekä muilta opettajilta, kerran jopa useita viikkoja. Loppujen lopuksi sivujen tuotokseen meni noin kaksi kuukautta.

4 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Etsiessäni teoreettista materiaalia huomasin lähteitteni suosivan tietynlaista suunnittelua; lähteet kutsuivat tätä suunnittelusuuntausta käytettävyydeksi. Kuitenkin tutkiessani kulttuurisidonnaista käytettävyyttä huomasin että esim. aasialainen suunnittelu toimii miltei päinvastaisesti tähän ”yleiseen viisauteen” nähden.

Nousee kysymys, voidaanko yleisesti käytettyjä ja viitattuja käytettävyyden ja suunnittelun oppaita pitää relevantteina jos ne katselevat suunnittelua vain ja ainoastaan länsimaisen estetiikan näkökulmasta. Voidaan kyseenalaistaa onko yleismaailmallista ja todellisesti globaalia käytettävyyttä olemassakaan.

Tämä länsimaisen näkökulman itsekeskeisyys yltää myös oman sivuni suunnitteluun; sivut ovat hyvin yksinkertaiset ja koristelemattomat, pohjoismainen taustani ja estetiikantajuni ovat suorastaan mainostettuna. Myös tekstini on hyvin lyhytsanaista ja keskittyy suoraan asiaan; etenkin itäaasialaisissa kulttuureissa tämä voi kuulostaa tönkeältä, kylmältä, epäkohteliaalta tai välinpitämättömältä.

Jos www-suunnittelua halutaan todella globalisoida, olisi ei-länsimaalaisen estetiikan mukaisen www-käytettävyyden oppaita oltava saatavilla laajalti länsimaisilla kielillä.

LÄHTEET

Järvinen, Pertti & Järvinen, Annikki 2000. Tutkimustyön metodeista. Tampereen Yliopistopaino Oy, Juvenes-Print s. 102

Korpela, Jukka K. & Linjama, Tero 2005. Web-suunnittelu. Docendo Finland Oy, s. 7, 210, 363-364, 366, 369, 392, 393-394

Krug, Steve 2006. Älä pakota minua ajattelemaan: Tervettä järkeä verkkosuunnitteluun. New Riders Publishing, s. 45

Lummi, Raija. 2008. AMKinen – 1. vuoden liiketalouden opiskelijan opas Lukuvuosi 2008-2009. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu

Makki, Kami Sam & Leppert, Greg 2006. Factors of Usability Design for Multilingual and Multicultural Websites. The University of Toledo s. 7-8

Sinkkonen, Irmeli & Kuoppala, Hannu & Parkkinen, Jarmo & Vastamäki, Raino 2002. Käytettävyyden psykologia. Edita Oyj, s. 19, 148, 154